

Monitoringsplan
gemeente Nijmegen

Hoe gaat het met de Nijmeegse natuur?

Joep van Belkom
(stadsecoloog)

De stad als **Natuurgebied**

Door de mens, vóór de mens, maar…

- Veelzijdigheid aan leefgebieden
- Hoge diversiteit aan (beschermde) soorten
- Groot aanpassingsvermogen

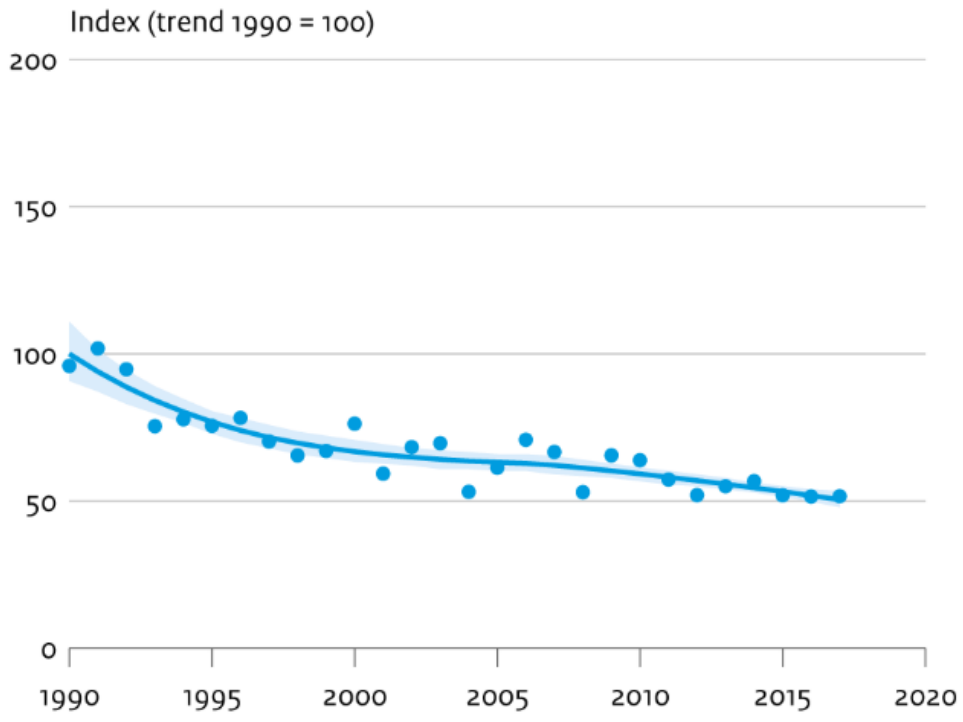

Fauna in stedelijk gebied

Bron: NEM (Sovon, Vlinderstichting, CBS)

17 januari 2023 • Nieuws

Vogels in steden gaan achteruit

Uit de nieuwste Stadsvogelbalans blijkt dat meer stadsvogels achteruitgaan dan vooruit. Vooral soorten die in parken, tuinen, struiken en struwelen leven hebben het zwaar.

Van de vogels die in steden en dorpen leven, gaan er meer soorten in aantal achteruit dan vooruit. Dit blijkt uit de nieuwste Stadsvogelbalans die Sovon in opdracht van Vogelbescherming Nederland opstelde over de periode van 2007 tot en met 2021. Vooral soorten die in parken, tuinen, struiken en struwelen te vinden zijn, nemen af. Een aantal soorten laat zelfs een achteruitgang zien van meer dan vijf procent per jaar. Hier tegenover staat het positieve nieuws dat watervogels zoals de Krakeend met dertig procent toenemen. Dit weten we dankzij tellingen van duizenden waarnemers.

Struikbroeders nemen af

Typische soorten voor tuinen, parken, struwelen en struiken zijn Merels, Zanglijsters, Staartmezen, Groenlingen en Fitissen. De laatste drie soorten gaan het sterkst achteruit: met vijf procent of meer per jaar. Dit zijn typisch vogels die graag hun nest bouwen in struiken – of in het geval van Fitis op de grond – en hun voedsel zoeken in een groene omgeving. De sterke afname van juist deze vogels die

Behoud en Versterking Biodiversiteit

Veerkrachtige en Gezonde Leefomgeving
(voor iedereen)

We doen al veel!

Natuurwetgeving

Gedragscode s

Behoud & Versterking Hoofdgroenstructuur

- Kerngebie
- Verbinding
- Weefsel

Ecologisch beheer

Natuurinclusief bouwen

Diverse groeninitiatieven

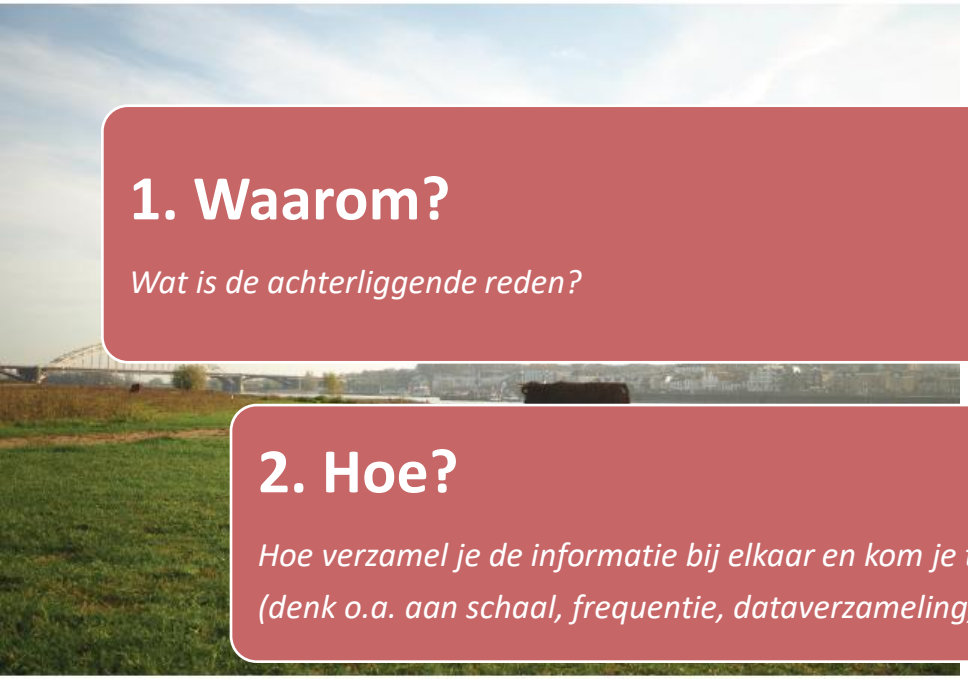
OnzeStad (link)
Groene tuin: tips en info | Museum De Bastei (link)
Subsidie groendaken en -gevels | Gemeente Nijmegen (link)

Maar in hoeverre draagt het bij aan Behoud en versterking biodiversiteit?

Nijmegen

1. Waarom?

Wat is de achterliggende reden?

2. Hoe?

Hoe verzamel je de informatie bij elkaar en kom je tot een beoordeling?
(denk o.a. aan schaal, frequentie, dataverzameling, samenwerking)

Monitorir
Biodivers

3. Wat?

Wat wil je precies weten?
(denk o.a. aan het formuleren van meetdoelen, incl. bijbehorende indicatoren)

Hoe gaat het met de Nijmeegse natuur?

Monitoringsplan Nijmegen (link, kop 4.9)

Biodiversiteitsindicator

- Inzicht in de ontwikkeling van de biodiversiteit in de gemeente.
- Het volgen van gemeentelijke ambities/doelstellingen.
- Effectiviteit biodiversiteitsbeleid beoordelen.

Vastgesteld beleid
Ecologisch (maai)beheer
Nota poelen- en oeverbeheer
Natuurinclusief bouwen
Basiskwaliteit natuur
Bomenplan
Versterking ecologische groenstructuur
Stadsvergroening
Prioritaire soorten
Natuurwetgeving

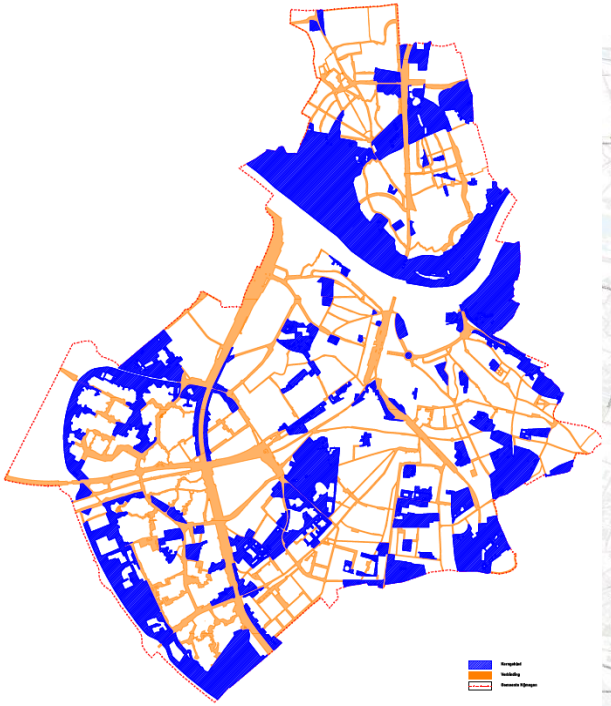
! Let wel, monitoring is geen effectstudie !
(voorbeeld: ecologisch maaibeheer)

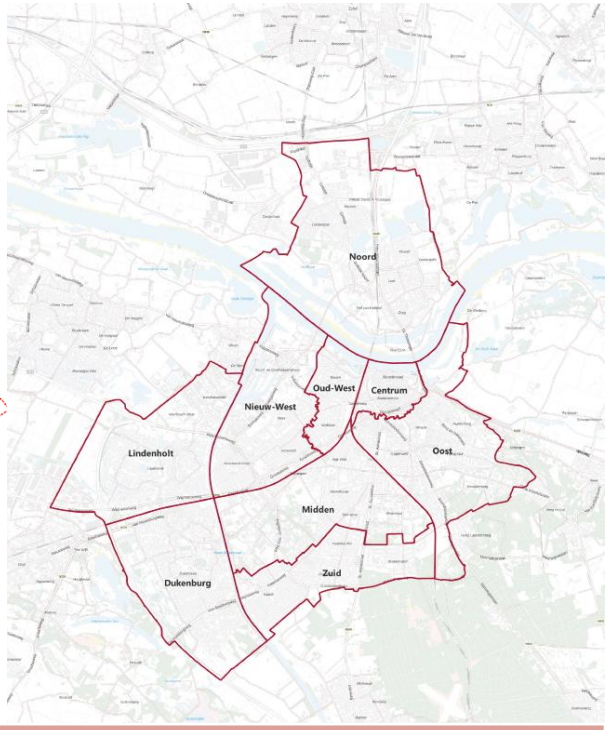
Gebiedsafbakening

- Kerngebieden
- Ecologische verbindingen
- Groenblauw weefsel

_____

9 stadsdelen

Werkwijze

- Samenwerking (professioneel, vrijwilligers)
- Dataverzameling en -verwerking
- Frequentie (1 tot 5 jaar)
- Rapportage
- Communicatie
- …

kenniscentrum insecten en andere ongewervelden
EIS

Nijmegenaar

STONE

ivn natuur educatie Rijk van Nijmegen

de bastei
centrum voor natuur en cultuurhistorie

KNNV
vereniging voor veldbiologie

NIJMEGEN

VWG Nijmegen

Radboud Universiteit

etc.

NATUURPLAZA
van waarneming tot wetenschap

Indicatoren

1. Soortenrijkdom
2. Landschapscondities
   - Kwaliteit
   - Kwantiteit
   - Verbondenheid

- Trends in populatiegrootte van een soort(groep)
- Verspreiding van een soort(groep)
- Trends in de ontwikkeling van landschapscondities

Indicatoren

Soortenrijkdom

- Zoogdieren
- Vogels
- Amfibieën
- Vissen
- Schimmels
- Insecten
- Flora

+ soortspecifieke monitoring

Indicatoren

Landschapscondities

- ❑ Basiskwaliteit natuur
- ❑ Gelaagdheid
- ❑ Totale oppervlakte groen
- ❑ Verstoring
- ❑ Verbondenheid
- ❑ Landschapselementen
- ❑ Faunavoorzieningen
- ❑ Ecologisch Beheer
- ❑ Openbaar groen
- ❑ Particulier groen
- ❑ Gebouwgebonden groen

Formulering meetdoelen

Middels het formuleren van meetdoelen krijg je niet alleen beter inzicht in de ontwikkeling van de biodiversiteit, maar vergaar je kennis waar de versterking – of verslechtering – hem in zit en waar je dus kunt bijsturen.

Aandachtspunten

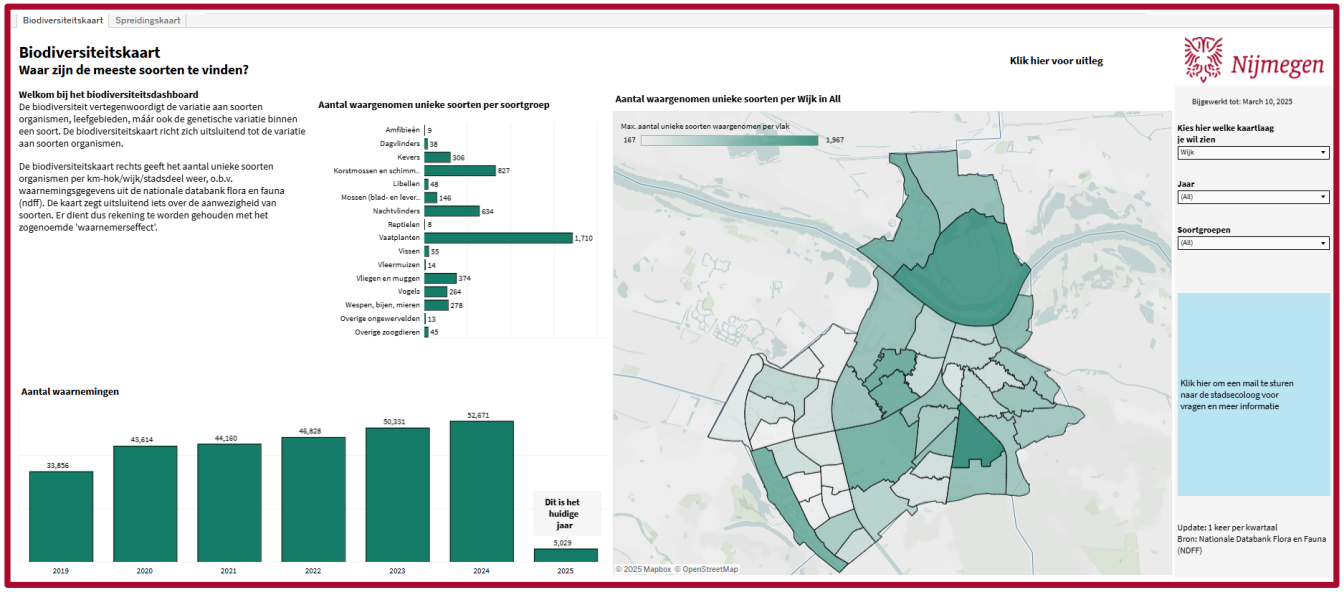
- Leg de link met beleidsdoelstellingen.
- Denk na over indicatoren die kunnen worden gelinkt aan specifieke beleidsinspanningen en groenstructuren/leefgebieden.

(vb. de aanwezigheid van Egels en Kleine marters geeft een indicatie over de verbondenheid en robuustheid van een ecologische verbinding waardoor dieren gemakkelijker door het stadslandschap kunnen verplaatsen.)

- Kijk niet alleen naar soort(groep)en, maar ook naar de landschapscondities.
- Maak gebruik van de beschikbaarheid aan gegevens/methodes.
- Financiën (lange termijn).

Waar staan we nu?

- Monitoringsprogramma
- In kaart brengen landschapscondities
- Dataverwerking en rapportering *(2027-Q1)*

Zoogdieren
- vleerMUS[CS]
- egelmeetnet[CS*]

Vogels
- MUS[CS]
- Tuinvogeltelling[CS]

Paddenstoelen[CS]

Amfibieën[CS] (poelen)

Insecten
- Dagvlinders + libellen[P]
- Dagvlindervlinders[CS]
- Nachtvlindervlinders[CS]
- Libellen[CS]
- eDNA[P]
- Bijen en zweefvliegen[P]

Vegetatie
- Muurplanten[CS]
- Vegetatiemeetnet[P]

Bodemdieren
- eDNA[P]

Vissen
- eDNA[P]
- Transecten[P]

Diverse soortgroepen
- Jaarrond tuintelling[CS]

Soort specifiek
- Vliegend hert[CS]
- Patrijs[CS]
- Wilde averuit [CS]
- Zwartblauwe rapunzel[CS]

Aan de slag!

Casus 1 – *Ecologisch groenbeheer*

Casus 2 – *Natuurinclusief Bouwen*

Casus 3 – *Ecologische kerngebieden*

Casus 4 – *Basiskwaliteit natuur*

Casus 5 – *Ecologische verbindingen*

1. Hoe ga je monitoren?

(denk o.a. aan: welke gegevens verzamel je, wie verzamelt de gegevens, hoe vaak en op welke schaal?)

2. **Formuleer één of meerdere meetdoelen**

(wat wil je precies weten? maak het zo concreet mogelijk en denk aan de indicatoren)

Dank voor jullie aandacht!

j.van.belkom@nijmegen.nl